

АНОТАЦІЯ

Тао Жуй. *Методика формування художньо-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу*. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2022.

Зміст анотації

У дослідженні представлено теоретичне обґрунтування та запропоноване нове розв'язання проблеми формування художньо-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу.

За результатами аналізу широкого кола наукових джерел показано, що серед таких педагогічних концептів, як «професіоналізм», «компетентність», «готовність», «майстерність» саме остання співвідноситься з найвищим рівнем професійних досягнень.

У ході науково-історичного дискурсу з'ясовано, що еволюція концепту педагогічної майстерності розпочалась декларацією останньої Антоном Макаренком і пройшла шлях змін у своїй трактовці: як конгломерату гуманістичної спрямованості особистості, її професійних знань і вмінь, педагогічних здібностей і педагогічної техніки; як комплексу властивостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності на рефлексивній основі; як системи теоретично обґрунтованих і практично виправданих педагогічних дій і операцій; як виява найвищої та раціональної форми активності особистості в педагогічній діяльності.

Універсальність категорії педагогічної майстерності вбачаємо в притаманній їй властивості трансформуватись у залежності від контексту розгляду як: похідної професійного досвіду педагога; структурного компоненту педагогічної творчості; системи компетентностей; засобу професійного становлення й самоактуалізації особистості педагога-майстра;

духовно-ціннісної та професійно-педагогічної спадщини наставника, яку наслідують його учні. Доведено, що серед інших педагогічних концептів педагогічна майстерність вирізняється наявністю педагогічної техніки, що носить праксеологічний характер, становить певну форму організації поведінки вчителя, включає володіння способами дій, прийомами управління собою та прийомами впливу на інших.

Конкретизація концепту педагогічної майстерності у площині музичної педагогіки дозволяє визначити його як художньо-педагогічну майстерність. Результати аналізу широкого кола джерел і мистецько-освітньої практики засвідчили актуалізацію проблем вокальної педагогіки і дозволили запропонувати до наукового розгляду поняття художньо-педагогічної майстерності майбутнього викладача вокалу. У дисертації використано сучасний дослідницький інструментарій компаративістики, зокрема здійснено пошук термінологічних аналогів при перекладі наукового тезаурусу розвідок на англійську мову. Запроповано аналог ключового поняття нашого дослідження «педагогічна майстерність викладача вокалу», а саме *voice teacher's artistic-pedagogical proficiency*, оскільки термін *proficiency* підкреслює наявність професіоналізму найвищого ступеня.

Сутнісний зміст досліджуваного феномену визначаємо як інтегроване утворення, що складається з вокально-виконавської та педагогічної майстерності і характеризується достатнім рівнем вокальної, педагогічної та художньо-комунікативної культури, досвідом художньо-педагогічної інтерпретації вокальних творів, є виявом найвищої форми професійної активності викладача вокалу в його здатності до творчої самореалізації у художньо-педагогічній діяльності задля практичної реалізації свого творчого потенціалу, що детермінований усвідомленням власних вокально-виконавських та педагогічних здібностей, сукупністю фахових компетентностей, бажанням їх актуалізувати у креативних музично-дидактичних діях з ефективною організацією освітнього процесу на акмеологічному рівні.

Структура художньо-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу складається з трьох компонентів – мотиваційно-ціннісного, пізнавально-операціонального та рефлексивно-продуктивного компонентів, змістовим наповненням яких служить специфічний комплекс властивостей і художньо-естетичних цінностей, необхідних для успішної викладацької діяльності; переконлива художньо-педагогічна інтерпретація засобами вокально-педагогічної техніки, які тісно корелюються в орфоепіці, мімічній та пантомімічній виразності, самоконтролі над рухами тіла і вольовій саморегуляції та прагненні досягти акмеологічних висот у професійній діяльності. Художньо-педагогічну інтерпретацію музичних творів майбутніми викладачами вокалу трактуємо як серцевину їхньої художньо-педагогічної майстерності, як комплексний процес, що включає виконавсько-дидактичну, методично-технологічну та вербально-сміслову інтерпретацію.

Визначено низку загальнонаукових та методичних підходів до формування художньо-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу, серед яких аксіологічний, компетентнісний і акмеологічний визначено домінуючими. Вони конкретизуються в методичних принципах, де окреме місце займають: принцип естетизації освітнього процесу, що дозволяє формувати художньо-почуттєву сферу особистості та її естетичні ідеали; принцип цілісного впливу на мотиваційну, афективну, когнітивну та нейрофізіологічну сфери особистості здобувача; принцип методичної компетентності, за яким формується спроможність майбутнього викладача вокалу методично забезпечувати освітній процес.

На основі визначених методологічних підходів і принципів розроблено та експериментально перевірено авторську методику формування художньо-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу, зокрема ефективність поетапного впровадження запропонованих педагогічних умов (актуалізація у здобувачів позитивної мотивації щодо набуття художньо-педагогічної майстерності у сфері викладання вокалу; технологізація художньо-образного опрацювання вокального репертуару;

стимулювання художньо-педагогічної самореалізації в акмеологічній перспективі) та відповідних методів.

Експериментальним шляхом астановлено, що художньо-педагогічна майстерність китайських викладачів вокалу набуває якісно вищого рівня завдяки залученню до навчального репертуару творів на мовах слов'янської та романо-германської груп, зокрема, творів італійських, українських, німецьких і російських композиторів.

Запропоновано критерії, показники та рівні сформованості художньо-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу. Для оцінювання мотиваційно-ціннісного компонента було обрано аксіологічний критерій. Пізнавально-операціональний компонент визначався за компетентнісним критерієм. Рефлексивно-продуктивний компонент вимірювався акмеологічним критерієм. Обрахування результатів експерименту проводилось у відповідності до трьох рівнів сформованості художньо-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу (вищого, середнього й початкового).

У ході формувального експерименту перевірено ефективність поетапного впровадження запропонованих педагогічних умов та методів. На кожному з трьох етапів впроваджувалась домінантна педагогічна умова.

Застосовані на пропедевтично-орієнтаційному етапі творчі завдання і методи (мотиваційне стимулювання якісних психофізіологічних змін особистості майбутнього викладача вокалу, мотивація на оволодіння художньо-педагогічними цінностями вокальної педагогіки, евристична бесіда, дискусія, диспут тощо) сприяли стабілізації спрямованості особистості на художньо-естетичні цінності вокальної педагогіки, формуванню стійкої потреби в художньо-педагогічному розумінні образної сфери вокальної музики, активізації прагнення до оригінальної інтерпретації вокальних творів засобами художньо-педагогічної майстерності; збагатили мотиваційно-ціннісну сферу формування у здобувачів художньо-педагогічної майстерності, зокрема, її аксіологічної площини. Отже, на першому етапі методики

сформувалась мотиваційна та художньо-почуттєва сфера особистості викладача вокалу, його естетичні ідеали, спроможність надавати оціночні судження тощо.

Творчі завдання і методи комбінаторної акмеоінтерактивної технології художньо-педагогічної інтерпретації вокальних творів засобами художньо-педагогічної майстерності, які були застосовані на змістово-технологічному етапі («Словники вокальної культури», аналіз нотних та аудіоджерел, класифікація та систематизація вокального репертуару, синхроністична таблиця, фасилітована дискусія, психологічне «занурення в образ»; художньо-образна та жанрово-стильова експлікація вокального твору, аудіальне та вербальне анкетування, метод вербалізації емоцій тощо) вплинули на зростання досвіду систематизації вокального репертуару на полікультурній основі, на увиразнення здатності до художньо-педагогічної інтерпретації вокальних творів та спроможності здобувачів використовувати технічний і технологічний ресурс художньо-педагогічної майстерності викладача вокалу. Отже, на другому етапі методики відбулось оновлення й ускладнення структури художньо-педагогічної майстерності.

Комплекс творчих завдань і методів акмеореалізаційного етапу (моделювання навчальної художньо-педагогічної комунікації, експлікація довершених художньо-педагогічних інтерпретацій вокальних творів, педагогічне спостереження, акмеографічне моделювання ретроаналізу власної художньо-педагогічної майстерності, художньо-педагогічна рефлексія, корекційний тренінг, акмеологічна бесіда, акмеологічна дискусія) посприяв успішності квазіпрофесійної діяльності здобувачів, забезпечив помітне збагачення досвіду творчої реалізації власних довершених інтерпретацій вокальних творів у процесі художньо-комунікативної діяльності; стабілізації вияву здатності до ретро- і перспективного аналізу й оцінки результатів власної художньо-педагогічної діяльності; дозволив увиразнити здатність до самокорекції у процесі становлення здобувача як фахівця-майстра. Отже, на третьому етапі методики квазіпедагогічна діяльність майбутніх викладачів

«Світоглядні горизонти місії вчителя Нової української школи»: зб. наук. праць, (сс. 57-58). Одеса: ФОП Бондаренко М.О.

7. Тао Жуй (2019). Особливості структури педагогічної майстерності майбутнього викладача вокалу. *Мистецька освіта: традиції, сучасність, перспективи*. Збірник матеріалів I Всеукр.наук-практ.конф. здобувачів ВО та молодих учених (16 травня 2019 року), (сс. 237-240). Кривий Ріг.

8. Тао Жуй (2021). Формирование технического мастерства будущего преподавателя вокала: сравнительный анализ европейских и китайских традиций. *Проблемы эстетического образования в контексте устойчивого развития общества: материалы Международной студенческой научно-практической конференции, г. Минск, 21 апреля 2021 г.*, (сс. 482-484). Минск: БГПУ.

9. Тао Жуй (2021). Поняттєво-термінологічна алюзія до художньо-педагогічної майстерності в дослідженнях проблем підготовки майбутніх викладачів вокалу *Advanced discoveries of modern science: experience, approaches and innovations: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 2), April 9*, (сс. 68-70). Amsterdam, The Netherlands: European Scientific Platform.

10. Тао Жуй (2021). Діагностика сформованості художньо-педагогічної майстерності майбутніх викладачів вокалу. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези VII Міжнародної конференції молодих учених та студентів, Т. 2*. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського.

ABSTRACT

Tao Rui. Methodology of forming artistic-pedagogical proficiency of future voice teachers. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for Doctor of Philosophy degree in specialty 014 Secondary Education (Musical Art). – State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”. Odesa, 2022.

The contents of the abstract

The study presents a theoretical justification and proposes a new solution to the problem of forming artistic-pedagogical proficiency of future voice teachers.

According to the analysis of a wide range of scientific sources, it is shown that among such pedagogical concepts as “professionalism”, “competence”, “readiness”, “proficiency” the latter is correlated with the highest level of professional achievements.

In the course of the scientific-historical discourse it has been found that evolution of the concept of pedagogical proficiency began with the declaration of the latter by Anton Makarenko and went through changes in his interpretation: as a conglomerate of humanistic personality, his professional knowledge and skills, pedagogical abilities and pedagogical techniques; as a set of personality traits that provides a high level of self-organization of professional activity on a reflective basis; as a system of theoretically sound and practically justified pedagogical actions and operations; as a manifestation of the highest and rational form of personal activity in teaching.

We see the universality of the category of pedagogical proficiency in its inherent property to be transformed depending on the context of consideration as: a derivative of the teacher’s professional experience; a structural component of the pedagogical creativity; a system of competences; a means of professional formation and self-actualization of the master-teacher’s personality; spiritual-value and professional-pedagogical heritage of the mentor, which is inherited by his pupils. It is proved that among other pedagogical concepts pedagogical proficiency is distinguished by the pedagogical techniques that are praxeological in nature, is a form of organization of a teacher’s behavior, includes mastery of the methods of action, methods of self-management and methods of influencing others.

Concretization of the concept of a pedagogical proficiency in the field of music pedagogy allows us to define it as an artistic-pedagogical proficiency. The results of the analysis of a wide range of sources and artistic-educational practice testified to the actualization of the problems of vocal pedagogy and allowed to propose for scientific consideration the concept of artistic-pedagogical proficiency

of the future voice teachers. The dissertation uses modern research tools of comparative studies, in particular, the search for terminological analogues in the translation of the scientific thesaurus of the studies in English. An analogue of the key concept of our study «педагогічна майстерність викладача вокалу» – voice teacher's artistic-pedagogical proficiency is proposed, as the term proficiency emphasizes presence of professionalism of the highest degree.

The essential content of the studied phenomenon is defined as an integral quality, which consists of a vocal-performing and pedagogical proficiency and is characterized by a sufficient level of vocal, pedagogical and artistic-communicative culture, experience of artistic-pedagogical interpretation of vocal works, is a manifestation of the highest form of professional activity of a voice teacher in his ability to creative self-realization in the artistic-pedagogical activities for the practical realization of his creative potential, which is determined by awareness of his own vocal-performing and pedagogical abilities, a set of professional competences, a desire to actualize them in creative musical-didactic actions on effective education process organization at the acmeological level.

The structure of artistic-pedagogical proficiency of the future voice teachers consists of three components – motivational-value, cognitive-operational and reflexive-productive, the content of which is a specific set of properties and artistic-aesthetic values necessary for successful teaching; convincing artistic-pedagogical interpretation by means of vocal-pedagogical techniques, which are closely correlated in orthoepics, facial expressions and pantomime, self-control over body movements and volitional self-regulation and the desire to reach acmeological heights in professional activities. Artistic-pedagogical interpretation of musical works by future voice teachers is treated as the core of their artistic-pedagogical proficiency, as a complex process that includes performing-didactic, methodological-technological and verbal-semantic interpretation.

A number of general scientific and methodological approaches to the formation of artistic-pedagogical proficiency of future voice teachers are identified, among which axiological, competence and acmeological are defined as dominant.

They are specified in the methodological principles, where a special place is occupied by: the principle of aestheticization of the educational process, which allows to form the artistic-sensory sphere of the individual and his aesthetic ideals; the principle of holistic influence on the motivational, affective, cognitive and neurophysiological spheres of the student's personality; the principle of methodological competence, which forms the ability of the future voice teacher to methodologically organize the educational process.

Based on the specified methodological approaches and principles, the author's methodology of forming artistic-pedagogical proficiency of future voice teachers was developed and experimentally tested, in particular the effectiveness of the gradual implementation of the proposed pedagogical conditions (actualization of students' positive motivation for the acquisition of artistic-pedagogical proficiency in the field of voice teaching; technologization of artistic-figurative processing of vocal repertoire; stimulating of artistic-pedagogical self-realization in the acmeological perspective) and appropriate methods.

It has been experimentally established that the artistic-pedagogical proficiency of Chinese voice teachers acquires a qualitatively higher level due to the involvement in the educational repertoire of works in the languages of Slavic and Romano-Germanic groups, including works by Italian, Ukrainian, German and Russian composers.

The criteria, indicators and levels of artistic-pedagogical proficiency formation of future voice teachers were offered. An axiological criterion was chosen to assess the motivational-value component. The cognitive-operational component was determined by the competence criterion. The reflexive-productive component was measured by the acmeological criterion. The calculation of the results of the experiment was carried out in accordance with three levels of artistic-pedagogical proficiency formation of future vocal teachers (high, medium and initial).

In the process of molding experiment, the effectiveness of the phased implementation of the proposed pedagogical conditions and methods was tested. At each of the three stages, a dominant pedagogical condition was introduced.

The creative tasks and methods used at the propaedeutic-orientation stage (motivational stimulation of qualitative psychophysiological changes of the future voice teacher's personality, motivation to master the artistic-pedagogical values of vocal pedagogy, heuristic conversation, discussion, debate, etc.) helped to stabilize orientation of the personality at artistic-aesthetic values, formation of a stable need for artistic-pedagogical understanding of the figurative sphere of vocal music, activation of the desire for original interpretation of vocal works by means of artistic-pedagogical proficiency; enriched the motivational-value sphere of students' artistic-pedagogical skills formation, in particular, its axiological plane. Thus, at the first stage of the methodology the motivational and artistic-sensory sphere of the voice teacher's personality, his aesthetic ideals, ability to provide evaluative judgments, etc. was formed.

The creative tasks and methods of combinatorial acmeointeractive technology of artistic-pedagogical interpretation of vocal works by means of artistic-pedagogical proficiency, which were used at the content-technological stage ("Vocabulary dictionaries", analysis of music and audio sources, classification and systematization of vocal repertoire, synchronous table, facilitated discussion, psychological "immersion in the image", artistic and genre-style explication of a vocal work, audio and verbal questionnaires, method of verbalization of emotions, etc.), influenced the growth of experience in systematizing vocal repertoire on a multicultural basis, the expression of the ability to artistic-pedagogical interpretation of vocal works and the students' ability to use technical and technological resources of artistic-pedagogical proficiency of the voice teacher. Thus, at the second stage of the methodology there was an update and complication of the structure of artistic-pedagogical proficiency.

The complex of creative tasks and methods of acmeorealization stage (modeling of educational artistic-pedagogical communication, explication of complete artistic-pedagogical interpretations of vocal works, pedagogical observation, acmeographic modeling of retroanalysis of one's own artistic-pedagogical proficiency, artistic-pedagogical reflection, correctional training,

acmeological conversation, acmeological discussion, etc.) contributed to the success of students' quasi-professional activities, provided a significant enrichment of the experience of creative realization of their own perfect interpretations of vocal works in the process of artistic-communicative activities; stabilization of the ability to retro- and prospective analysis and evaluation of the results of their own artistic-pedagogical activities; allowed to express the ability to self-correction in the process of becoming an applicant as a master specialist. Thus, at the third stage of the methodology, the quasi-pedagogical activity of the future voice teachers acquires autonomy, and his artistic-pedagogical proficiency becomes acmeoresultative.

The results of the experimental verification of the proposed methodology of forming artistic-pedagogical proficiency of future voice teachers confirmed its effectiveness.

LIST OF AUTHOR'S PUBLICATIONS

Articles in professional scientific journals of Ukraine

1. Tao Rui (2018). Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannia pedahohichnoi maisternosti studentiv-vokalistiv. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 10 (84), 190-199.

2. Tao Rui (2018). Formuvannia vykonavsko-pedahohichnoi maisternosti maibutnoho vykladacha vokalu. *Aktualni pytannia mystetskoï osvity ta vykhovannia*, Vyp. 2 (12), 158-167.

3. Tao Rui, Nikolai, H. (2021). Metodychni zasady formuvannia khudozhno-pedahohichnoi maisternosti vykladacha vokalu. *Innovatsiina pedahohika*. Vyp. 37, 126-130. Rezhym dostupa: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/37/27.pdf>.

An article in a scientific foreign journal

4. Tao Rui, Nikolai, H. (2021). Voice teachers artistic-pedagogical proficiency in the terminological field of scientific research. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, IX(45), I.: 253, 2021 Jun, 80-84.

Research works of the approbation character

5. Tao Rui (2019). Metodichni osnovy vokalnogo navchannia v Kytai: porivnialnyi analiz. *Rehionalni kulturni, mystetski ta osvritni praktyky: Materialy VI Mizhnarodnoi elektronnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Pereiaslav-Khmelnytskyi, 14-15 bereznia 2019 roku)*, (ss. 144-147). Melitopol: Polihrafichnyi tsentr «Liuks», 2019 (kytaiskoiu).

6. Tao Rui (2019). Kontsept pedahohichnoi maisternosti u vokalnii shkoli Kytaiu. *Materialy I Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Svitohliadni horyzonty misii vchytelia Novoi ukrainskoi shkoly»: zb. nauk. prats*, (ss. 57-58). Odesa: FOP Bondarenko M.O.

7. Tao Rui (2019). Osoblyvosti struktury pedahohichnoi maisternosti maibutnoho vykladacha vokalu. *Mystetska osvita: tradytsii, suchasnist, perspektyvy». Zbirnyk materialiv I Vseukr.nauk-prakt.konf. zdobuvachiv VO ta molodykh uchenykh (16 travnia 2019 roku)*, (ss. 237-240). Kryvyi Rih.

8. Tao Rui (2021). Formyrovanye tekhnicheskogo masterstva budushcheho prepodavatelia vokala: sravnytelnyy analiz evropeiskyykh y kytaiskyykh tradytsiy. *Problemy estetycheskogo obrazovaniya v kontekste ustoychivoho razvytiya obshchestva: materiyaly Mezhdunarodnoi studencheskoi nauchno-praktycheskoi konferentsyy, h. Mynsk, 21 apreliya 2021 h.*, (ss. 482-484). Mynsk: BHPU.

9. Tao Rui (2021). Poniattievo-terminolohichna aliuziia do khudozhno-pedahohichnoi maisternosti v doslidzhenniakh problem pidhotovky maibutnykh vykladachiv vokalu. *Advanced discoveries of modern science: experience, approaches and innovations: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 2), April 9*, (ss. 68-70). Amsterdam, The Netherlands: European Scientific Platform.

10. Tao Rui (2021). Diahnostyka sformovanosti khudozhno-pedahohichnoi maisternosti maibutnykh vykladachiv vokalu. *Muzychna ta khoreohrafichna osvita v konteksti kulturnoho rozvytku suspilstva. Materialy i tezy VII Mizhnarodnoi konferentsii molodykh uchenykh ta studentiv, T. 2*. Odesa: PNPUI imeni K. D. Ushynskoho.